

Aan: De informateurs, E. Dijkgraaf en R. van Zwol
Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
De Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum: 9 april 2024

Betreft: Oproep borging transitie circulaire economie in regeerakkoord

Geachte heren Dijkgraaf en Van Zwol,

Sinds 2017 werken wij als voorzitters van de vier transitieteams van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) - samen met diverse ministeries - aan de transitie naar een circulaire economie. Hoewel er met weinig middelen al veel is gerealiseerd, constateren wij dat er verre van voldoende tempo wordt gemaakt om het beleidsdoel in 2050 circulair te zijn te realiseren. Dit wordt onder meer onderstreept door het Planbureau voor de Leefomgevingⁱ.

De urgentie om het tempo te verhogen neemt zienderogen toe. De circulaire economie draagt significant bij aan een sterkere internationale concurrentiepositie en meer bestaanszekerheid. Circulariteit is cruciaal om onze klimaatdoelen te behalen en biedt kansen voor onze brede welvaart. Daarom vragen wij u om bij de vorming van een nieuw regeerakkoord expliciet aandacht te besteden aan de circulaire economie én substantiële middelen vrij te maken om deze transitie de impuls te geven die deze verdient. Hieronder lichten wij dit nader toe.

1. CIRCULARITEIT LEVERT BREDE WELVAARTSEFFECTEN OP EN MAAKT ONS MINDER AFHANKELIJK VAN ANDERE LANDEN - MAAK MEER MIDDELEN VRIJ VOOR DE CIRCULAIRE TRANSITIE.

Circulaire maatregelen hebben vele positieve effecten op onze welvaart. Er is direct effect op de bestaanszekerheid via nieuwe (andere) banen, goedkopere producten, en minder grondstoffenafhankelijkheid (relevant voor o.a. onze woningbouw). Door slimmer om te gaan met grondstoffen, verbeteren we de biodiversiteit en verminderen we de vervuiling van de leefomgeving. Zo draagt circulariteit bij aan de volksgezondheid. Bovendien is circulariteit een randvoorwaarde om de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen te garanderen. Nu zijn we voor veel grondstoffen afhankelijk van landen buiten Europa. Door stevig in te zetten op circulariteit krijgen we meer grip op grondstofstromen.

De circulaire economie biedt ook kansen voor het verdienvermogen van Nederland. Een mooi voorbeeld van hoe dit kan werken is de investering van de EU van 500 miljoen euro in EIT InnoEnergy om de energietransitie te versnellen. Met dit geld heeft InnoEnergy onder meer een ecosysteem opgezet met launching customers, universiteiten, financiële instellingen, start-ups en scale-ups in de energietransitie. Ook is er direct geïnvesteerd in aandelen van start ups en scale ups. De waarde van EIT InnoEnergy is vandaag ongeveer 1,1 miljard euro. Dit geeft aan hoe de overheid kan investeren om zowel waarde te creëren op sociaal, ecologisch als economisch vlak.

Onze eerste aanbeveling is dan ook om dezelfde middelen vrij te maken voor de circulaire economie. Ons doel is om bedrijven en innovaties op het gebied van circulair ontwerp, substituten, geautomatiseerde reparatie, refurbishment, upcycling en verbeterde mechanische recycling op te starten en schaal te geven. Hiermee dragen we bij aan het streven om onafhankelijk te worden van grondstoffen van buiten Europa en beogen we dezelfde 'Return on Investment' als bij de energietransitie. Daarmee worden de investeringen in de energietransitie en de materiaaltransitie ook meer in lijn gebracht met de bijdrage die beide te leveren hebben aan de noodzakelijke reductie van CO₂-emissies. Een florierende circulaire economie is mogelijk, met de juiste industriepolitiek. Nederland staat internationaal bekend als voorloper op het gebied van circulaire economie. Innovatieve circulaire vlaggenschipprojecten geven ons internationaal aanzien en bieden economische mogelijkheden. Circulariteit is méér dan alleen waardebehoud: het is waardecreatie.

2. CIRCULARITEIT KAN EEN SIGNIFICANTE CO₂-REDUCTIE OPLEVEREN - BORG DE KOPPELING TUSSEN DE CIRCULAIRE TRANSITIE EN DE KLIMAATOPGAVE

Nederland staat voor een forse klimaatopgave. Circulaire maatregelen kunnen niet over het hoofd worden gezien bij het vervullen van deze opgave. Circulaire maatregelen die nu worden genoemd in het NPCE kunnen 7,2 Megaton aan additionele CO₂-reductie opleveren in 2030ⁱⁱ. De potentie is echter veel groter. Volgens studies van de toonaangevende Ellen MacArthur Foundation moet ca 45% van de CO₂-doelen van Parijs komen uit de materiaaltransitie en niet uit de energietransitieⁱⁱⁱ. Dat is niet de enige reden waarom 'een betere aansluiting tussen klimaatbeleid en circulariteit' noodzakelijk is. Circulaire maatregelen kunnen diverse ongewenste effecten van de energietransitie die we nu al zien helpen oplossen. We begraven windmolenwieken van niet-herbruikbaar composiet. Voor afgeschreven zonnepanelen bestaat op dit moment nog geen betere bestemming dan de shredder. We veroorzaken nu eerst veel CO₂ uitstoot en andere negatieve effecten op ons milieu om onze voorraad gebouwen energiezuiniger te maken^{iv}. Alternatieve energiebronnen vergen veel schaarse en kritieke materialen van strategisch geopolitiek belang^v. Zonder circulariteit is de energietransitie niet duurzaam uit te voeren.

Onze tweede aanbeveling voor het regeerakkoord is: borg de koppeling tussen de klimaatopgave en circulariteit. De koppeling staat al wel op de agenda maar er zijn nog onvoldoende concrete acties om de CO₂-reducties in de praktijk te realiseren. Gebruik de circulaire transitie om bij te dragen aan de klimaatopgave en de energietransitie verantwoord uit te voeren. Borg de voortgang met heldere (sector)doelen en een goede rijksbrede governance.

3. BEREID DE SYSTEEMVERANDERING VOOR - FISCALITEIT EN MAATSCHAPPELIJKE KOSTEN INPRIJZEN ALS VERSNELLER VAN DE TRANSITIE

Om de transitie naar een circulaire economie mogelijk te maken, zijn incrementele maatregelen niet voldoende. We moeten beginnen met het voorbereiden van de grotere veranderingen in ons systeem. Een belangrijke systeemverandering ligt in het fiscale systeem. Fiscale maatregelen kunnen helpen om circulaire toepassingen te stimuleren, bijvoorbeeld door de externe kosten op milieu en maatschappij te verrekenen in de prijs. Anderzijds kunnen maatregelen helpen om de hoge kosten van arbeid te verlagen, zodat hergebruik een economisch aantrekkelijker optie

wordt. Hierdoor kunnen vakmanschap en sociale zekerheid weer terugkeren in de economie. Het is van belang dat deze maatregelen samen worden ingevoerd, en zowel op nationaal als Europees niveau, zodat het niet alleen een groene transitie wordt, maar ook een inclusieve en sociale transitie, en een economische werkelijkheid wordt gecreëerd waarin circulaire oplossingen vanzelfsprekend zijn.^{vi}

Onze derde aanbeveling is: gebruik de komende regeringsperiode om beleid te vormen voor fiscale en financiële maatregelen die bevorderend werken voor een inclusieve en sociale transitie naar een circulaire economie.

Wij gaan graag met u in gesprek om deze oproep nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Anne-Marie Rakhorst, Voorzitter transitieteam Consumptiegoederen

Antoine Heideveld, Vice-voorzitter transitieteam Consumptiegoederen

Harald Tepper, Waarnemend Voorzitter transitieteam Maakindustrie

Jos Keurentjes, Voorzitter transitieteam Kunststoffen

Vincent Gruis, Voorzitter transitieteam Circulaire Bouweconomie

---

ⁱ Planbureau voor de Leefomgeving (2023), ICER 2023: Circulaire doelen liggen nog ver buiten bereik.

ⁱⁱ TNO en Ecorys i.o.v. ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2021), Bijdrage circulaire economie aan de klimaatopgave.

ⁱⁱⁱ Ellen MacArthur Foundation (2019), Completing the picture: how the circular economy tackles climate change.

^{iv} Zie bijvoorbeeld BouwhulpGroep (2022), Woningcorporaties aan de slag met circulair renoveren!

^v Metabolic, Copper8, Quintel Intelligence, Polaris Sustainability en CML Universiteit Leiden (2021), Een circulaire energietransitie - verkenning naar de metaalvraag van het Nederlandse energiesysteem en kansen voor de industrie.

^{vi} Zie bijvoorbeeld Transitieteam Circulaire Bouweconomie (2024) Manifest Circulaire Bouweconomie 2050.